

Mojca Smolejⁱ

Formalna in vsebinsko smiselna raven stavčnočlenske analize: primer povedkovega dopolnilnika

Prispevek se osredotoča na formalno in vsebinsko raven stavčnočlenske analize, predvsem povedkovega določila in povedkovega prilastka. Zagotovo sta obe ravni pomembni, prav tako ni vedno lahko ali pa celo smiselno upoštevati le ene, saj sta pomen in oblika, smisel in struktura tesno povezana, vendar pa je vsaj pri obravnavi povedkovih nesamostojnih stavčnih členov smiselno izhajati najprej iz formalne ravni (kot zgleđa lahko služita stavka *Janez je na zeleni veji* in *Hodila je v plašču*), saj je lahko drugače analiza samo odraz jezikoslovčevih subjektivnih interpretacij oz. jezikoslovčevega intuitivnega občutka.

Ključne besede: stavčnočlenska analiza, pomen, oblika, povedkovo določilo, povedkov prilastek

The Formal and Semantically Meaningful Level of Sentence Element Analysis: The Example of a “Predicate Complement”

The article focuses on the formal and semantic levels of sentence element analysis, particularly the predicate determiner and the predicate attribute. Both levels are undoubtedly important, and it is neither always easy nor necessarily meaningful to consider only one of them, as meaning and form, semantics and structure, are closely interconnected. However, especially when dealing with non-independent predicative clause elements, it makes sense to begin with the formal level (as illustrated by the sentences *Janez je na zeleni veji* [Janez is doing well] and *Hodila je v plašču* [She walked wearing a coat]), since otherwise the analysis may merely reflect the linguist’s subjective interpretations or intuitive judgments.

Keywords: sentence element analysis, meaning, form, predicative complement, predicative attribute

ⁱ Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta; Mojca.Smolej@ff.uni-lj.si; <https://orcid.org/0009-0006-1068-7178>

0 Uvod

Leta 1975 je ob 20. obletnici izhajanja revije *Jezik in slovstvo* Breda Pogorelec objavila povzetek razprave Dopolnilnik (povedkov prilastek) v slovenski skladnji, ki je bila predhodno objavljena v reviji *Linguistica* (Pogorelec 1972). V naslovu povzetka, objavljenega v *Jeziku in slovstvu*, je bil v primerjavi z naslovom razprave izbrisan termin *prilastek*, tako naslov povzetka napoveduje celostno obravnavo povedkovega dopolnilnika, naslov same razprave pa poudarja predvsem sinonimnost izrazov *dopolnilnik* in *povedkov prilastek*.

Ker sta znotraj slovenističnega jezikoslovja še vedno prisotni dve različni veji¹ razumevanja povedkovega določila in povedkovega prilastka, smo za izhodišče pričujoče razprave izbrali uvodoma omenjeni povzetek. Prav tako se prav pri navedenih nesamostojnih stavčnih členih še posebej kaže razkorak med formalno in vsebinsko (pomensko) ravno stavnčnočlenske analize na splošno, na kar se želimo še posebej osredotočiti.

Kot pomožno izhodišče bomo poleg članka B. Pogorelec oz. povzetka, ki usmerja k članku, upoštevali tudi članek Stavčna analiza in sinteza, ki ga je istega leta, torej na 20. obletnico revije *Jezik in slovstvo*, objavil France Žagar (1975). Čeprav se članek prvenstveno nanaša na poučevanje stavčnih členov v šoli, razkriva kar nekaj nejasnosti in pomanjkljivosti pri obravnavi stavnčnočlenske analize tako na šolski ravni kot na ravni akademske slovnice, kar je prisotno še danes.

1 Povedkov prilastek oz. povedkov dopolnilnik

V prvem letniku revije *Jezik in slovstvo* je B. Pogorelec (1955) objavila članek z naslovom Sintaktične napake v šolskih nalogah, v katerem je zapisala:

¹ Prva veja razumevanja predvsem povedkovega določila (predstavnik je bil npr. J. Toporišič) izhaja največkrat iz širokega razumevanja pomena, tudi prenesenega pomena (v ospredje se postavljata tako denotativnost kot konotativnost), in tako delno zapostavlja formalno raven (ki v ospredje postavlja predvsem kategorialnost in denotativnost). Druga veja je tej ravno nasprotna.

[O]bičajno je mnogo več psihičnih pojavov in reakcij kakor adekvatnih izraznih sredstev zanje. Med pogoji in silnicami, ki govor oblikujejo, je pogostna razlika, ki sproži ta ali oni sintaktični pojav ali napako. Ob analizi vzrokov se je zato težko omejiti le na eno od psiholoških in socioloških dejstev, običajno so pojavi pogojeni v različnih stopnjah zaznavanja, ki si med seboj nasprotujejo. [...] Izraz je vedno podvržen najrazličnejšim emocijam:² razpoloženju, občutkom in čustvom. (Pogorelec 1955/56: 204.)

Citat nam bo služil kot iztočnica za dvojje premislekov: a) o pomenu in smislu same stavčnočlenske analize in b) o razumevanju povedkovega določila in predvsem povedkovega prilastka oz. povedkovega dopolnilnika skozi smernice, ki jih je podala B. Pogorelec (1975).

1.1 Stavčnočlenska analiza

Če se želimo osredotočiti na razumevanje povedkovega dopolnilnika oz. prilastka, je nujno najprej opredeliti pojem stavčnega člena oz. stavčnočlenske analize.

J. Toporišič (1969: 81) o stavčnem členu napiše: »Dobre definicije bi potemtakem morale stavčne člene zaobseči z vseh [teh] štirih plati: z vsebinske, skladenske, oblikoslovne ter s stališča vprašalnice, ki ji odgovarja stavčni člen.«

Predhodno to ponazori z definicijo osebk, za katerega napiše (Toporišič 1969: 80–81),

da je stavčni člen, ki kaže na tistega, ki glagolsko dejanje opravlja [...]. [J]e tisti stavčni člen, od katerega je odvisna oseba, število in spol povedka [...] Čisto oblikovno bi se za osebek reklo, da je tisti stavčni člen, ki je obvezno v imenovalniku [...]. Osebek lahko ugotovimo (in torej to jemljemo za njegovo razločevalno znamenje nasproti drugim stavčnim členom) še na podlagi posebne vprašalnice: kot se spominjate, je ta vprašalnica kdo ali kaj [...].

² Podobno je razmišljal tudi J. Toporišič v članku O stavku, stavčnih členih in razmerju med povedkom in osebkom (1969: 77): »Toda, ali se dovolj zapletena misel da izraziti v enem stavku? Seveda ne vedno. Saj za to, da jo izrazimo, dostikrat uporabimo po več stavkov, tudi odstavkov ali celo poglavij.«

Na prvem mestu definicije je omenjena pomenska raven, ki kaže na globinsko skladnjo, torej na propozicijo, ki razkriva udeleženske vloge. Ker udeleženska vloga pogostokrat ni prekrivna s stavčnočlensko vlogo – npr. vršilec dejanja ali nosilec stanja ni nujno izražen v osebk –, bi bilo names-to vsebinske bolj smiselno izpostavljati predvsem formalno raven, analiza (globinskega in slovničnega) pomena pa bi se izhodiščno morala nanašati predvsem na glagol v povedku.³

Če torej povzamemo, lahko posplošeno napišemo, da so stavčni členi stavčne enote, ki so v odvisnostnem razmerju z drugimi stavčnimi enotami in so nosilke medsebojno povezanih različnih vrst pomenov. Skladenjsko razmerje oz. skladenjska povezanost z drugimi členi določa njihovo skladenjsko funkcijo. Poleg odvisnostnega razmerja, oblike in pomena, so za stavčnočlensko analizo pomembni tudi zunajskladenjski, zunajstavčni elementi, saj lahko skorajda vsako stavčno strukturo stavčnočlensko analiziramo z različnih pomensko-smiselnih zornih kotov (gl. npr. Welke 2007: 8–20). V stavčnočlensko analizo je tako poleg jezikovnoslovničnega konteksta smiselno vključiti tudi pragmatični/situacijski kontekst. Vsako stavčnočlensko analizo lahko razumemo tudi kot hipotezo pragmatičnih sklepov.

Kot je bilo že predhodno napisano, je na nujnost upoštevanja različnih parametrov, tudi pragmatičnih, s konkretnimi primeri opozarjal že F. Žagar (1975: 14):

Večkrat je težko potegniti mejo med prilastkovim odvisnikom in drugimi odvisniki, npr.: Kar se Janezek nauči, to Janez zna. Možna sta dva načina spraševanja: Kaj Janez zna? To. Katero to Janez zna?

³ O razlikovanju med formalno in vsebinsko analizo stavčnih členov je pisal F. Žagar v članku Stavčna analiza in sinteza (1975: 13), v katerem razpravlja o smiselnosti analize stavčnih členov in različnih pristopih k analizi, npr.:

»Dolgo časa so bili pri stavčni analizi kamen spotike količinski izrazi, zlasti števniki od pet dalje, npr.: Pet brez raste na robu gozda. Po starem smo se spraševali: Kaj raste? Pet, peterica. (Osebek.) Katerih pet? Brez? (Prilastek). Sedaj se sprašujemo preprosteje in naravnije, ne oziramo se na formalno stran (1. sklon), ampak na vsebinsko smiselnost: Kaj raste? Pet brez. (Osebek). Koliko brez? Pet. (Prilastek).«

Kljub poudarjanju, da gre pri analizi za upoštevanje vsebinske smiselnosti, je tudi pri razčlenjevanju stavka s količinskim izrazom v ospredju formalna, slovnična raven: npr. Pet brez raste na robu gozda. → Ena breza raste na robu gozda. → Breza raste na robu gozda. S pomočjo pretvorbe oz. analogije je jasno, da je tudi v navedenih primerih formalna raven tista, ki pokaže na osebkovo vlogo.

Kar se Janezek nauči. (Prilastkov odvisnik). – Kaj Janez zna? Kar se Janezek nauči. (Predmetni odvisnik). Besedico to pa štejemo samo za nekakšen povzetek predmetnega odvisnika. Naravnejši in boljši je drugi način.

Kot smo izpostavili že na začetku, je nujno upoštevati tako formalno kot vsebinsko raven analize, in sicer komplementarno, kar pomeni, da izhodiščno izhajamo iz formalnih danosti, ki jih dopolnimo s pomenskimi lastnostmi glagola v povedku in drugimi vsebinskimi značilnostmi (npr. s pomenom sklona pri predmetnih in prislovnih določilih).

1.1.1 »Povedkov dopolnilnik« in pomen

Za opredeljevanja vseh vrst »povedkovega dopolnilnika«⁴ se je smiselno najprej ustaviti pri razumevanju različnih vrst pomena, kar je v svoji razpravi omenjala tudi B. Pogorelec (1972: 315–327).

Izhodiščno je pri razčlenjevanju »povedkovih dopolnil« (tako povedkovega določila kot povedkovega prilastka) smiselno razlikovati med a) polnim (slovarskim) pomenom (npr. *Andrej je doma*), b) oslavljenim pomenom (npr. *Andrej je študent/prijazen*), c) slovničnim pomenom (npr. *Andrej je zaspal*) in č) prenesenim pomenom (npr. *Andrej je na zeleni veji* / *Andrej je na psu*). Navedeni primeri so sicer prototipski in ne pokrijejo vseh možnih primerov v okviru povedkovega člena, vseeno pa nakazujejo smernice vsaj za osnovno razumevanje vseh oblik »povedkovih dopolnil«. Vprašljivo je sicer tudi razlikovanje med primerom s polnim slovarskim pomenom, npr. *Andrej je doma*, in primerom s prenesenim pomenom, npr. *Andrej je na zeleni veji*. Z zornega kota glagolskega pomena pravzaprav ne gre za prenesenost (*biti* – *nahajati se*), zato bi oba primera lahko razčlenili enako (osebek – glagol s polnim pomenom v povedku – prislovno določilo kraja), res pa je, da je tudi pretvorba po vzoru Toporišičevega razumevanja povedkovega določila delno smiselna (*Andrej je v depresiji* – *Andrej je depresiven*), kar kaže na zvezo kopule in povedkovega določila.

⁴ Besedna zveza »povedkovo dopolnilo« je zapisana v navednicah, saj jo uporabljamo le kot termin, ki ga je uporabljala B. Pogorelec, vendar pa se znotraj slovenističnega jezikoslovja ni uveljavil. Prav tako ga tudi v pričujočem prispevku opredeljujemo kot neustreznega. Vzrok je natančneje pojasnjen v prispevku.

1.2 Razumevanje povedkovih določil in prilastkov pri A. Brezniku, v »Slovnici štirih« in pri J. Toporišču

Preden se bomo še bolj poglobili v mejne primere povedkovega določila, razlikovanje povedkovega določila in povedkovega prilastka ter različne kategorije povedkovega prilastka, bomo na kratko pregledali tri temeljne slovnice, ki so poleg čeških in poljskih slovnicih teorij (so)vplivale na razumevanje povedkovega dopolnila v delih B. Pogorelec.

Prva, ki jo bomo omenili, je slovnica A. Breznika (1934). Breznik že razlikuje med povedkovim določilom in povedkovim prilastkom. Za povedkov prilastek pa navaja tudi (Breznik 1934: 215–219):

Kakor *biti (sem)* tako potrebujejo še neki drugi glagoli z nepopolnim pomenom posebnih pojasnil, ki glagol dopolnjujejo. Tako določilo se imenuje povedkovo določilo. Taki glagoli so postati, nastati, ostati, in povratniki zdeti se, imenovati se, klicati itd. [...] Prilastek se rabi: 1. Pridevno, če pomeni neko stalno lastnost, [...]. 2. Povedno, če izraža samo slučajno stanje. Povedni prilastek je lahko pridevnik (deležnik), samostalniki itd., n. pr. *Vrnil se je zdrav in vesel. S srcem obupnim je prišel domu.* (Preš.) *V take misli zatopljen sem hodil danes po mestu. Našli so ga mrtvega. Ne bom ga pustil lačnega.* Samostalniki se rabi z veznikom ko(t) ali brez njega, n.pr. *Kot značajan človek živim, kot značajan človek umrjem.* (Cankar.) [...] – *Z deklico sva obiskala kraje, kamor sem še otrok rad zahajal.* (Tavč.)

Breznik na ravni povedkovega določila poleg oslavljenega *biti* navaja le še primere, ki so sorodni oslavljenemu glagolu *biti* (npr. *postati, zdeti se, imenovati (se)*). Primerov s prenesenim pomenom ne omenja. Na ravni povedkovega prilastka oz. povedno rabljenega prilastka navaja 5 različnih podskupin: a) pridevnik v vlogi prilastka, v 1. sklonu kot dopolnilo osebka (*Vrnil se je zdrav in vesel*), b) deležnik v vlogi prilastka, v 1. sklonu kot dopolnilo osebka (*V take misli zatopljen ...*), c) pridevnik v vlogi prilastka, v 4. sklonu kot dopolnilo predmeta (*Našli so ga mrtvega*), č) zveza predloga z/s in samostalnika v vlogi prilastka (*S srcem obupnim je prišel domov*), d) zveza veznika *kot* in samostalnika (*Kot značajan človek živim*), brezpredložni samostalniki v vlogi prilastka, v 1. sklonu kot dopolnilo osebka (*Umrli je junak; ... kamor sem še otrok rad zahajal*).

Zanimiv je primer *S srcem obupnim je prišel domov*. Breznik je predložno zvezo opredelil kot povedkov prilastek, torej jo je po vsej verjetnosti pojasnjeval s pomočjo pretvorbe v brezpredložno rabljen pridevnik: *s srcem obupnim* → *obupan je prišel domov*. Glede na pomen orodnika in pomen glagola v povedku (*priti*) bi predložno zvezo lahko razumeli tudi kot prislovno določilo načina (instrumentalis modi) → *obupano je prišel domov* oz. morda še ustrežnejše kot prislovno določilo sredstva.

»Slovnica štirih« (Bajec idr. 1956: 284–285) naredi v primerjavi z Breznikovo slovnico korak nazaj, saj ne razlikuje med povedkovim določilom in prilastkom oz. povedkovega prilastka sploh ne obravnava. Navaja le primere, ki so glede na Breznikovo slovnico uvrščeni v povedkovo določilo, in sicer bodisi s pomensko oslabljenim glagolom *biti* (npr. *Oče je kovač*) bodisi z glagoli oz. glagolskimi zvezami, ki so pomensko blizu pomensko oslabljenemu glagolu *biti* (npr. *Videti je bil zdrav*, *Kaže se prijaznega*, *Ve-lja za učenega*, *Oče je bil izvoljen za predsednika*).

Pri J. Toporišču bomo omenili dve deli: *Novo slovensko skladnjo* (1982) in *Slovensko slovnico* (1976, 1984, 2000). Osredotočili se bomo le na dve kategoriji, in sicer a) na opredelitev povedkovega določila oz. na razlikovanje med pomensko popolnimi in pomensko nepopolnimi glagoli in b) na razlikovanje med povedkovim določilom in povedkovim prilastkom. Navedeni deli namreč nista usklajeni oz. navajata nekatere iste primere (npr. *Izvolili so ga za predsednika*) pri obeh obravnavanih nesamostojnih stavčnih členih.

V primerjavi s predhodnimi slovniciami je Toporišičeva naredila velik korak naprej, hkrati pa tudi odmik, saj je pri povedkovem določilu kot kriterij določanja upoštevala ne le oslabljeni pomen (npr. *Janez je bolan/učitelj*; *Janez je postal učitelj*), pač pa tudi preneseni pomen, s čimer se je v stavčnočlensko analizo vnesla precejšnja mera nejasnosti. Namesto formalne ravni se je osredotočil predvsem na vsebinsko (gl. Žagar 1975: 13), kar je skupino povedkovih določil močno razširilo, s tem pa tudi razrahljalo kriterije uvrščanja/določanja.

Nekateri pomensko nepopolni glagoli se zakrivajo s pomensko popolnimi pomeni, zato jih je težje odkriti [...]. Za primer manj očitnih pomožniških vlog katerih glagolov vzemimo glagol *iti*, in sicer na

podlagi ustreznega članka v SSKJ. [...] Tudi v primerih, kjer tega niso storili, bi bilo mogoče najti ustreznike z glagolom *biti*: *ni šel k izpitu* = *ni še bil pri izpitu*/*ni še bil izprašan*; *si že šel na operacijo* = *si že bil operiran*. [...] Tudi pri nekaterih drugih pomenih gre za slovarski oslabljeni pomen, čeprav v slovarju kot tak ni označen. Poglejmo: [...] *zdravljenje gre počasi* = *je počasno*; [...] *ta ključ ne gre v ključavnico* = *ni ustrezen za /ne ustreza ključavnico/i/* ga ni mogoče spraviti v ključavnico. (Toporišič 1982: 108–109.)

Pomenske interpretacije navedenih primerov so subjektivne in postavljene kot primarne za določanje stavčnočlenske vloge. Formalna raven je prezrta, zaradi česar je meja povedkovega določila skorajda popolnoma odprta in lahko tako v skupino povedkovih določil vključimo vse primere, pri katerih lahko vsaj delno zaznamo prenesenost pomena (ne nujno glagola, pač pa samega določila).

Če povzamemo, se je s preusmeritvijo izključno na »iskanje sopomenskih parov«, pomenskih figur, vneslo precejšnjo mero nejasnosti, kaj naj bi povedkovo določilo sploh bilo. Da je to vsaj delno izpostavljajal že sam avtor, je razvidno tudi npr. iz interpretacije glagola *spremeniti* v, ki ga avtor sicer navaja na seznamu glagolov, ki ob sebi zahtevajo povedkovnik oz. povedkovo določilo, vendar pa v opombi seznama zapiše (Toporišič 1982: 108): »Glede statusa tega, kar takim glagolom sledi, je v tej razpravi omahovanje med pojmovanjem, da gre za povedkovo določilo oz. za prislovno določilo izida. Verjetno je drugi prav.«

Za konec obravnave del J. Toporišiča se bomo osredotočili še na razlikovanje med povedkovim določilom in povedkovim prilastkom.

Povedkov prilastek je po J. Toporišiču (1976: 487–488):

del stavka, ki osebkovi ali predmetni frazi pripisuje t. i. priložnostno ali neobvezno lastnost. Beseda *motna* v stavku *Sava teče motna* se namreč da razumeti tako, da bi lahko bila tudi *bistra* ali kakršna že. Tako se da razumeti tudi za blagajnika v stavku *Tomaža so izvolili za blagajnika*, saj bi ga bili lahko tudi za kaj drugega.

Toporišič je tako tudi pri tem povedkovem nesamostojnem členu dajal prednost vsebinski ravni (npr. ko zapiše: *se namreč da razumeti tako ...*) in se naslanjal na svojo pomensko/smiselno interpretacijo obravnavanih primerov. Med primeri povedkovega prilastka so v *Slovenski slovnici* (1976) navedeni tudi taki, ki so v *Novi slovenski skladnji* (1982: 107–108) označeni za povedkova določila. Npr. zveze kot *izvoliti za*, *imenovati za* itd. so navedene na seznamu pomensko nepopolnih glagolov, ki ob sebi zahtevajo neglagolsko povedkovo določilo. Zanimivo je, da Toporišič (1982: 105) v *Novi slovenski skladnji* zapiše:

Na podlagi članka B. Pogorelec v *Linguistici* je nato glede tega v SS 1976 prišlo do delnega, nepotrebnega, omahovanja, tako da se med primeri za glagole s povedkovim prilastkom navajajo tudi taki, ki imajo v resnici povedkov določilo: *Soseda smo doslej imeli (smatrali) za prijatelja, Izvolili so ga za predsednika [...]*. Tu je v ozadju misel, da bi pri dveh istosklonskih delih stavka z isto »fizično« osebo kot podstavo poimenovanj imeli opravka s povedkovim prilastkom, saj to nekako spominja na jasne primere s povedkovim prilastkom tipa *Izbrala si je moža ločenca* ← *Izbrala si je moža, Ta mož je bil ločenec*. Razlika med tem in zgoraj navedenimi primeri je prav v tem, da taka razstavitev na dve enoti v zgornjih primerih ne upošteva pomske samozadostnosti razstavljenih delov [...].

Kljub jasnemu nestrinjanju z razumevanjem povedkovega prilastka pri B. Pogorelec pa J. Toporišič v naslednjih izdajah *Slovenske slovnice* (1984, 2000) ni naredil popravkov in primerov tipa *Imela sem te za poštenjaka, Imenujemo vas za tajnika naše organizacije* ne uvrsti med povedkova določila, pač pa jih ohrani med povedkovim prilastkom. Nedoslednost ali pa vsaj delna nejasnost je ohranjena tudi pri navajanju podobnih primerov pri obeh povedkovih nesamostojnih členih: npr. primer *Stanovanje imate zelo lepo urejeno* (Toporišič 1984: 481; Toporišič 2000: 612), ki je uvrščeno med povedkova določila, je strukturno enako primeru *Imeli ste me mlado in močno, pa me imejte še staro in onemoglo* (Toporišič 1984: 487; Toporišič 2000: 619), ki je uvrščeno med povedkove prilastke. Možna je sicer razlaga, da je glagol *imeti* v drugem primeru avtor slovnice razumel kot polnopomenskega (*Stanovanje imate urejeno* → *stanovanje je urejeno* VS *Imeli ste me mlado* → *Imeli ste me / »posedovali« ste me, ko sem bila*

mlada/kot mlado/mlado → *Pri vas sem bila* (v pomenu obstajati) (*kot mlada*). Pravkar napisana interpretacija izhaja izključno iz pomenske ravni in kot taka zanemarja formalno raven analize.

1.3 B. Pogorelec

B. Pogorelec (1972, 1975) je po vzoru češkega jezikoslovja povedkov prilastek, za katerega predlaga poimenovanje dopolnilnik, obravnavala predvsem s funkcijskega zornega kota:

Povedkov prilastek oziroma dopolnilnik, kakor predlagam zaradi drugačnega načina določevanja, je zelo razširjena skladijska oblika. Njegova najpomembnejša vloga je zgostitev sporočila in s tem v ustvarjanju večje pomenske intenzivnosti v povedi. Zgoščenost besedila in s tem večja pomenska »izdatnost« je idealna lastnost vsakega besedila, v umetnostnih besedilih pa jo štejemo med lastnosti, ki ta besedila tako po obliki kakor po vsebini naravnost pogojujejo. Zapovrstna menjava zgostitev in razvez namreč prinaša v besedilo menjave v pomenskem in s tem oblikovnem ritmu. (Pogorelec 1975: 120.)

B. Pogorelec se je na povedkov prilastek oz. dopolnilnik osredotočila predvsem kot na besedilno oz. stilistično kategorijo, ki je bila še posebej v času moderne zelo pogosta. V članku (Pogorelec 1972) je tako analizirala »le« primere dopolnilnikov v umetnostnih besedilih moderne – v prvi vrsti I. Cankarja –, in nekaterih kasnejših avtorjev, npr. Preglja, Kosovela, Kosmača, Zidarja itd.

Če povzamemo tako prispevek iz leta 1972 kot povzetek iz leta 1975, vidimo, da je avtorica povedkove nesamostojne stavčne člene razdelila v 3 glavne skupine: povedkovo določilo, dopolnilnik pri glagolih nepopolnega pomena in dopolnilnik pri glagolih polnega pomena. Povedkovo določilo naj bi stalo le ob nepolnopomenskem glagolu *biti*, dopolnilnik pri glagolih nepopolnega pomena pa naj bi zaobjemal 5 podskupin: dopolnilnik v 1. sklonu (npr. *postati*, *zdeti se*), dopolnilnik s 1. ali 4. sklonom (npr. *čutiti se*, *pokazati se*), dopolnilnik z zvezo predloga *za* in 4. sklona (npr. *imenovati za*, *izvoliti za*), dopolnilnik s 4. sklonom (npr. *imeti*, *pustiti*) in dopolnilnik z veznikom *ko/kot/kakor* (npr. *pokazati se*, *prijaviti se*).

Vsi navedeni primeri dopolnilnika pri glagolih nepopolnega pomena so v Breznikovi slovnici (Breznik 1934: 215–216) uvrščeni v skupino povedkovega določila. Tako so uvrščeni tudi v Toporišičevi *Novi slovenski skladnji* (1982: 107–108). Kot je bilo že omenjeno, pa je J. Toporišič, izhajajoč iz razumevanja povedkovega dopolnilnika B. Pogorelec, tovrstne primere uvrstil med povedkove prilastke, kar je nekoliko nerazumljivo, saj je B. Pogorelec jasno zapisala, da gre pri teh primerih za zveze z nepolnopomenskimi glagoli, in zato posledično ti primeri ne sodijo v povedkov prilastek. Edino smiselno bi jih bilo pustiti v skupini povedkovega določila. Zakaj jih je J. Toporišič uvrstil med povedkove prilastke oz. zakaj je analizo B. Pogorelec interpretiral tako, kot da jih je smiselneje uvrstiti med zveze z glagoli s polnim pomenom, pravzaprav ostaja nejasno. Vsekakor je bila s tem vnesena precejšnja nedoslednost.

Prva in druga skupina sta torej sorodni – obe povezuje zveza z glagolom z nepolnim pomenom –, tretja skupina pa je posebna/samostojna zaradi zveze z glagoli s polnim pomenom. B. Pogorelec v okviru dopolnilnika pri glagolih polnega pomena našteje 11 podskupin: dopolnilnik z golim pridevnikom, dopolnilnik s podredno ali priredno razvito pridevniško zvezo, dopolnilniško zvezo s števnikom ali zaimkom, dopolnilnik z golim ali razvitim deležnikom, ki ima polstavčno vrednost, samostalniški dopolnilnik, dopolnilniško zvezo z veznikom *kot/kakor/ko*, stavčni dopolnilnik, prosti samostalniški dopolnilnik, dopolnilniško zvezo s predlogom *z/brez*, dopolnilnik z nedoločnikom/v odvisnik razvezani nedoločniški dopolnilnik in dopolnilniško zvezo s predlogom *v*.

Zadnjo podskupino, torej dopolnilniško zvezo s predlogom *v*, je B. Pogorelec v članku (1972) le nakazala, v povzetku (1975: 122) pa je omembo razširila s konkretnima primeroma: »Seveda pa je treba vsaj omeniti tudi dopolnilnike, pri katerih pretvorbena oblika ni tako jasno razvidna: tako zveze *Hodila je v plašču* (= *oblečena v plašč*), *Ostala je v zadregi*.«

Razlaga B. Pogorelec nakazuje, da je tudi sama, tako kot J. Toporišič, velikokrat izhajala iz pomenske interpretacije in je v ospredje dajala predvsem pomensko/vsebinsko razčlenjevanje. Primer *Hodila je v plašču* bi lahko zaradi zveze polnopomenskega glagola *hoditi* in 5. sklon formalno analizirali tudi kot stavčnočlensko zvezo povedka in prislovnega določila načina.⁵

⁵ Ker gre za metaforiziran kraj/prostor (*Hodila je v parku* – *Hodila je v plašču*), je stavčnočlenska zveza povedka in prislovnega določila kraja manj smiselna.

Predlog B. Pogorelec o samostojni skupini dopolnilnikov ob glagolih z nepolnim pomenom ni zaživel, vnesel je le zmedo, ki je v slovnici, kot je bilo že omenjeno, prisotna še danes. Poleg tega je nejasnost prisotna tudi na ravni dopolnilnikov pri glagolih s polnim pomenom, saj je – sicer pri manjšem številu primerov – v ospredju vsebinska oz. vsebinsko smiselna interpretacija (npr. pri že omenjenem primeru *Hodila je v plašču*).

Za konec obravnave razumevanja povedkovih nesamostojnih stavčnih členov naj bo še enkrat poudarjeno, da je B. Pogorelec dopolnilnike izpostavljala predvsem kot stilna sredstva (Pogorelec 1972: 327): »Za stilistiko bo posebej pomembno vprašanje, kako izrabljajo dopolnilnik pisci v posameznih slogovnih obdobjih, kakšna je torej njegova stilemska vrednost. Objavljeno gradivo in razlaga naj bosta spodbuda za nadaljnje raziskovanje.«

V nadaljevanju prispevka bomo zato pregledali 3 izbrana sodobna literarna dela in skušali ugotoviti, ali je tudi danes povedkov prilastek pogosto stilno sredstvo oz. katere izmed oblik povedkovega prilastka se najpogosteje pojavljajo. Povedkov prilastek bomo razumeli (le) kot nesamostojni stavčni člen, ki stoji ob polnopomenskem glagolu v povedku. Izhajali bomo iz 11 podskupin, ki jih v okviru dopolnilnika pri glagolih polnega pomena naštevata B. Pogorelec (torej tudi podskupin dopolnilniške zveze s predlogom *z/brez* in dopolnilniške zveze s predlogom *v*).

1.4 Sodobna slovenska proza – primer treh avtoric

Analizirali smo tri dela sodobnih slovenskih avtoric, ki so bile ali prejemnice ali pa vsaj nominirane za literarno nagrado kresnik: roman *Ženska s srebrnim očesom* avtorice Katarine Marinčič (2022), roman *Na klancu* Tine Vrščaj (2022) in roman *Težka voda* avtorice Pie Prezelj (2023). Zanimalo nas je, ali so tudi v sodobnem romanu – sicer v zelo zamejenem korpusu, ki lahko zgolj predvideva oz. nakaže stanje v sodobni prozi – prisotne različne oblike povedkovega prilastka oz. zveze polnopomenskega glagola v povedku in povedkovega prilastka, zanimalo nas je torej, katere oblike so danes najpogostejše. V vsakem romanu smo pregledali 40 strani, skupno približno 30.000 besed (Marinčič 13.000 besed, Vrščaj 8.500, Prezelj 8.000 besed).

Skupno so avtorice uporabile le 41 povedkovih prilastkov (K. Marinčič 9, T. Vrščaj 16 in P. Prezelj prav tako 16). Na 1000 besed je torej rabljen le malo več kot en povedkov prilastek.

Med avtoricami sicer ni bistvenih razlik, vse tri izjemno redko izrabljajo – po besedah B. Pogorelec – stilni učinek pomenskega zgoščevanja. Oblike, ki nikoli niso bile uporabljene,⁶ so stavčni dopolnilnik oz. stavčni povedkov prilastek, prosti samostalniški povedkov prilastek, ki je bil še posebej pogost v času moderne, in nedoločniški povedkov prilastek oz. v odvisnik razvezani nedoločniški povedkov prilastek. Zelo redko, torej samo po 2-krat, so bile rabljene oblike povedkovnega prilastka z golim ali razvitim deležnikom,⁷ samostalniški povedkov prilastek in zveza z veznikom *kot/kakor/ko*.⁸ 5-krat je bila uporabljena zveza s predlogom *z/brez*⁹ in 4-krat zveza s predlogom *v*.¹⁰

Najpogosteje, 10-krat, je bil uporabljen povedkov prilastek z golim pridevnikom,¹¹ 8-krat sta bila uporabljena povedkov prilastek s podredno ali priredno razvito pridevniško zvezo¹² in povedkov prilastek s števnikom ali zaimkom.¹³

Zaključimo lahko, da povedkov prilastek kot skladenjsko stilistična figura ni tipična za izbrana sodobna prozna dela. Za primerjavo lahko navedemo, da je v Cankarjevih delih¹⁴ na 1000 besed rabljenih približno od 6 do 7 povedkovih prilastkov, med katerimi so tudi taki, ki jih v sodobnih delih nismo zaznali, npr. prosti samostalniški povedkov prilastek.

⁶ Pri pregledu oblik izhajamo iz vrst, ki jih je navedla B. Pogorelec (1972, 1975).

⁷ Npr. *Pomagaј mi, ne morem dol, je cvilila, viseča z veje*. (Prezelj 2023: 34.)

⁸ Npr. *Kot otrok se je naposlušala mame in njenih prijateljic [...]*. (Vrščaj 2022: 20.)

⁹ Npr. *Ta sodobna vzgoja, bi rekla Evina mama z obrazom, stisnjenim od zaničevanja*. (Vrščaj 2022: 29.)

¹⁰ Npr. *Zvečer jima obleče dolgo pižamo, zjutraj pa se zbudita v kratkih hlačah*. (Vrščaj 2022: 6.)

¹¹ Npr. *Na križarjenje bo šla neprespana*. (Marinčič 2022: 34.)

¹² Npr. *Odeta v rumeno pelerino se je Ida s pleteno košaro pomikala proti vrhu [...]*. (Vrščaj 2022: 14.)

¹³ Npr. *[N]e bo ga hranil, ne bo kopal, ko tega ne bo zmogel sam*. (Prezelj 2023: 35.)

¹⁴ Pregledali smo izbrane črtice (npr. *To so pa rože, Kostanj posebne sorte, Edina beseda*) v zbirki *Podobe iz sanj* (Cankar 1920).

1.5 Opredelitev povedkovega prilastka s pomočjo digitalnih orodij za slovenščino – *Skladenjski razčlenjevalnik in ChatGPT (4.0)*

Za konec definiranja in nove strukturne opredelitve povedkovega prilastka v slovenski skladnji se bomo na kratko ustavili še pri dveh digitalnih orodjih za slovenščino. Cilj pregleda stavčne analize v podnaslovu omenjenih orodij je predvsem preveriti skladnost z razumevanjem povedkovega prilastka v *Slovenski slovnici* in navedenimi oblikami, kakršne lahko vidimo v delih B. Pogorelec (1972, 1975). Zagotovo analiza ne more biti tako razvejana in tako razdrobljena (v smislu številnih redkeje rabljenih oblik), kot je to npr. v predhodno obravnavanih jezikoslovnih delih. Najprej se bomo osredotočili na *Označevalnik in razčlenjevalnik*¹⁵ (skladenjske relacije).

V razčlenjevanje smo dali le štiri stavke, ki povsem zadostno pokažejo na trenutno stanje omenjenih orodij: a) *Mama se je zbudila vsa utrujena*, b) *Štruklje postrezite še vroče*, c) *Odšla je z nasmehom na ustih* in č) *Kot otrok sem se igral v potoku*.

V prvem in drugem primeru razčlenjevalnik zvezi *vsu utrujena* in *še vroče* ustrezno označi za določili (povedkova prilastka), ki sta povezani s polnompomenskim glagolom v povedku (povezava je nakazana s puščico, usmerjeno iz polnompomenskega glagola k določilu oz. povedkovemu prilastku).¹⁶ Pri tretjem in četrtem primeru pa sta zvezi *z nasmehom na ustnicah* in *kot otrok* pri vizualizaciji skladenjskih relacij označeni kot prislovni določili

¹⁵ Povezava: <https://orodja.cjvt.si/oznacevalnik/slv/>.

¹⁶ »Povedkova določila in povedkove prilastke označujemo s povezavo **dol**. Povlečemo jo med povedkovim jedrom (tj. kopulo, glagolom biti, oz. polnompomenskim glagolom) ter povedkovim določilom in povedkovim prilastkom. Izhodišče puščice je v povedkovem jedru, njen cilj pa v jedru povedkovega določila oz. povedkovega prilastka. Glede ločevanja med povedkovimi določili ter prilastki sledimo smernicam Slovnice 2004 (588) [...] Povedkov prilastek označujemo s povezavo dol. Pojavlja se ob pomensko popolnih glagolih (v sistemu vsi glagoli razen biti), ob glagolu biti pa samo, če gre za polnompomenski glagol.« (http://projekt.slovenscina.eu/Media/Kazalniki/Kazalnik2/SSJ_Kazalnik_2_Specifikacije-ucni-korpus_v1.pdf). Povezava ni več dostopna, je pa bila v času analize (15. 7. 2025). Pri razlagi klasifikacij smo izhajali tudi iz: https://nl.ijs.si/jos/jos1M/jos1Mv1_1_hdr-sl.html.

lastnosti (povezava tri).¹⁷ Čeprav naj bi se razčlenjevalnik ravnal po Toporišičevi slovnici,¹⁸ se pri nekaterih primerih (tudi v navedenih dveh) analiza razlikuje: zveza *kot otrok* je v stavku *Kot otrok sem se rad igral v potoku* v *Slovenski slovnici* (Toporišič 2000: 618) opredeljena kot povedkov prilastek.

Kot je zapisano v razlagi oznak razčlenjevalnika, so bile temeljna pomoč pri označevanju predvsem vprašalnice. Kot zaključek h kratkemu in površinskemu pregledu označevanja stavčnočlenskih vlog v razčlenjevalniku lahko zato zapišemo, da do razhajanj med razčlenjevalnikom in *Slovensko slovnico* (in tako tudi razumevanjem pri B. Pogorelec) prihaja (le) pri tistih primerih, pri katerih tudi sama slovnična stroka ni enotna, ali so dani primeri res zveze s povedkovim prilastkom ali prislovnim določilom. Gre torej za primere, ki so težje določljivi in ki dopuščajo več slovničnih interpretacij. Kot smo predhodno že omenili, sta delno nejasnost vnesla že sama vodilna jezikoslovca, ki sta se ukvarjala s povedkovim prilastkom (npr. pri primerih, kot sta: *Izvolili so ga za predsednika, Razglasili so jo za lahkomi-selno*). Razčlenjevalnik je zato, kljub nekaterim manj ustreznim analizam, smiselno v ospredje postavil vprašalnice in s tem zmanjšal – vsaj na ravni razčlenjevalnika – nepoenotenosti ali morda celo nasprotujoče si rešitve.

Za konec se bomo na kratko ustavili še pri stavčnočlenski analizi, narejeni s pomočjo klepetalnega robota ChatGPT (različica 4.0). Pri pregledu je nujno upoštevati to, da program pri večkratnem ukazu po analizi istega primera, vedno prikaže drugačno rešitev, tako imamo za vsak primer, ki smo ga analizirali po trikrat, po tri različne analize, ki pa so si v osnovi podobne in so tako vse vsaj delno smiselne.

¹⁷ »Na znotrajstavčni ravni povezava tri načeloma ustreza razmerju med povedkom ter nestavčnim prislovnim določilom lastnosti: pri določanju si pomagamo z naslednjimi vprašalnici (sledimo klasifikaciji *Slovenske slovnice* 2004, za primere glej 408 ter 622–625): [...] kako (na kakšen način), koliko, kolikokrat, kolikanj, kolikič, katerikrat, čemu podobno, kako (s čim), do katere mere (kako zelo), s kakšnim rezultatom oz. uspehom /.../.« (http://projekt.slovenscina.eu/Media/Kazalniki/Kazalnik2/SSJ_Kazalnik_2_Specifikacije-ucni-korpus_v1.pdf.) Povezava ni več dostopna, je pa bila v času analize (15. 7. 2025). Pri razlagi klasifikacij smo izhajali tudi iz: https://nl.ijs.si/jos/jos1M/jos1Mv1_1_hdr-sl.html.

¹⁸ »[S]ledimo klasifikaciji *Slovenske slovnice* 2004.« (http://projekt.slovenscina.eu/Media/Kazalniki/Kazalnik2/SSJ_Kazalnik_2_Specifikacije-ucni-korpus_v1.pdf.) Povezava ni več dostopna, je pa bila v času analize (15. 7. 2025). Pri razlagi klasifikacij smo izhajali tudi iz: https://nl.ijs.si/jos/jos1M/jos1Mv1_1_hdr-sl.html.

S pomočjo programa ChatGPT smo analizirali 4 primere. Preizkusili smo tako prosto dostopno kot plačljivo različico. Med rešitvami ni bilo zaznati bistvenih razlik oz. razhajanj.

Prvi stavek,¹⁹ ki smo ga analizirali, je: *Jožica je domov prišla vsa utrujena*. Plačljiva različica ChatGPT-ja je zvezo *vsa utrujena* označila za prislovno določilo stanja oz. za prilastkovo/povedkovo določilo, ki opisuje stanje osebkov ob dejanju. Obe ponujeni rešitvi sta smiselni in slovnično ustrezni. Resda v *Slovenski slovnici* termina *prislovno določilo stanja* ne bomo našli, vendar pa je kljub temu predlagana oznaka sprejemljiva in bi lahko zamenjala termin povedkov prilastek. Prosto dostopna različica programa je zvezo *vsa utrujena* enkrat označila za »prislovno določilo načina, ki poda informacijo o tem, v kakšnem stanju je Jožica prišla«, drugič pa za »določilo za povedek, ki opisuje stanje osebe (Jožice)«. Čeprav nobena izmed oznak ni skladna s teorijo *Slovenske slovnice*, sta obe analizi – predvsem druga – sprejemljivi in pomensko ustrezno razčlenita pomen in funkcijo obravnavane zveze.

Analize drugega primera *Izvolili so ga za predsednika* so nekoliko manj natančne, vendar vseeno ponujajo nekaj smiselnih rešitev. Prva analiza predložno zvezo *za predsednika* označi »za prislovno določilo namena oz. dopolnilo (Za koga? V kakšen položaj?): za predsednika (predložna zveza, ki izraža rezultat izvolitve)«; druga in tretja rešitev sta prvi podobni, saj predložno zvezo prav tako označita »za prislovno določilo namena/cilja dejanja oz. za predmet/dopolnilo, ki pojasnjuje funkcijo, v katero je bila izvoljena oseba«. Nobena izmed rešitev sicer ni skladna s *Slovensko slovnico*, vendar lahko zapišemo, da so vse dovolj jasno opredelile funkcijo analizirane zveze. Pri tretjem (*Nogomet je igral še kot otrok*) in četrtem primeru (*Videla sem te iti domov*) so rešitve prav tako sprejemljive. Zvezo *še kot otrok* razčleni kot »prislovno določilo načina, ki označuje stanje, v katerem je oseba izvajala dejanje,« pri eni izmed rešitev pa je dodano tudi to, da »izraža obdobje«, s čimer se povsem približa pomenu obravnavane zveze. Tudi pri analizi nedoločnika *iti* (*Videla sem te iti domov*) se močno približa njegovemu pomenu in funkciji: »glagolsko dopolnilo, namenjeno izražanju dejanja, ki se je zgodilo«.

¹⁹ Pri vseh analizah smo vnesli ukaz: »Naredi stavčnočlensko analizo stavka«.

Za konec površinskega pregleda izbranih digitalnih orodij lahko izpostavimo, da do (delnih) nejasnosti analiz/rešitev prihaja predvsem pri tistih primerih, pri katerih tudi v uveljavljenih slovnicih oz. jezikoslovnih delih lahko opazimo neenotnost, nedoslednost oz. izrazito subjektivno analizo in opredelitev. Največkrat gre torej za primere, ki dopuščajo različne slovnične analize oz. jezikoslovne interpretacije.

2 Sklep

B. Pogorelec je povedkove nesamostojne stavčne člene razdelila v 3 glavne skupine: povedkovo določilo, dopolnilnik pri glagolih nepopolnega pomena in dopolnilnik pri glagolih polnega pomena. Povedkovo določilo naj bi stalo le ob nepolnopomenskem glagolu *biti*, dopolnilnik pri glagolih nepopolnega pomena pa naj bi zaobjemal različne podskupine, ki jih je Breznikova slovnica uvrščala med povedkova določila, kar je tudi edino smiselno. Predlog B. Pogorelec o samostojni skupini dopolnilnikov ob glagolih z nepolnim pomenom ni nikoli zaživel, vnesel je le nedoslednost. Poleg tega je nejasnost prisotna tudi na ravni dopolnilnikov pri glagolih s polnim pomenom, saj je – sicer pri manjšem številu primerov – v ospredju vsebinska oz. vsebinsko smiselna interpretacija povedkovega dopolnila oz. prilastka, ob stran pa je postavljen pomen samega glagola v povedku in pomen sklona, v katerem je analizirani nesamostojni člen. Dodatno nejasnost je vnesel J. Toporišič, ki je izhajajoč iz razumevanja povedkovega dopolnilnika pri B. Pogorelec, primere dopolnilnikov ob glagolih z nepolnim pomenom uvrstil med povedkove prilastke, kar je nekoliko nerazumljivo, saj je B. Pogorelec jasno zapisala, da gre pri teh primerih za zveze z nepolnopomenskimi glagoli, in zato posledično ti primeri ne sodijo v povedkov prilastek. Edino smiselno bi jih bilo pustiti v skupini povedkovega določila.

Tako B. Pogorelec kot J. Toporišič – slednji še bolj – sta tako kategorijo povedkovega določila in povedkovega prilastka precej razširila oz. odprla. Pri povedkovem določilu je J. Toporišič kot kriterij določanja upošteval ne le oslavljeni pomen, pač pa tudi preneseni pomen, s čimer se je v stavčnočlensko analizo vnesla precejšnja mera nejasnosti. Namesto formalne ravni se je osredotočil predvsem na vsebinsko, kar je skupino povedkovih določil močno razširilo, s tem pa tudi razrahljalo kriterije uvrščanja/določanja. Podobno je opaziti tudi pri kategoriji povedkovega prilastka.

V naslovu prispevka sta izpostavljeni formalna in vsebinska raven stavčnočlenske analize, predvsem povedkovega določila in povedkovega prilastka. Zagotovo sta obe ravni pomembni, prav tako ni vedno lahko ali pa celo smiselno upoštevati le ene, saj sta pomen in oblika, smisel in struktura tesno povezana. Vseeno pa lahko zaključimo, da je vsaj pri obravnavanih povedkovih nesamostojnih stavčnih členih smiselno izhajati najprej iz formalne ravni (kot zgleda lahko služita že navedena stavka *Janez je na zeleni veji* in *Hodila je v plašču*), saj je lahko drugače analiza samo odraz jezikoslovčevih subjektivnih interpretacij oz. jezikoslovčevega intuitivnega občutka.

Po pregledu izbrane jezikoslovne literature in digitalnih orodij lahko tako s pomočjo 4 kratkih in preprostih stavčnih struktur strnemo: a) v primeru *Janez je na zeleni veji* bi zvezo *na zeleni veji* opredelili kot prislovno določilo kraja, saj glagol v povedku kljub prenesenosti zveze pomensko nastopa v svoji primarni vlogi (*nahajati se*); b) v primeru *Profesor vam bo opral možgane* bi, – ker (ali kljub temu da) gre »zgolj« za prenesenost pomena zveze *oprati možgane* –, dele analiziranega stavka označili za osebek (*profesor*), predmet (*vam*), povedek (*bo opral*) in predmet (*možgane*), konotativni pomen je postavljen v ozadje; c) v primeru *Postal je učitelj* bi zaradi pomena glagola *postati*, ki slovnično ni stavkotvorno samozadosten in je tako pomensko oslavljen, zvezo *postal je* in *učitelj* stavčnočlensko opredelili kot povedkovo zvezo s povedkovim določilom; č) v primeru *Imenovali so ga za predsednika* pa bi prav tako zaradi pomenske nesamostojnosti oz. oslavljenosti (*imenovati za* – obvezna trovezljivost) predložno zvezo stavčnočlensko opredelili za povedkovo določilo.

Zahvala

Delo je nastalo v okviru raziskovalnega programa *Slovenski jezik – bazične, kontrastivne in aplikativne raziskave* (P6-0215), ki ga financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

Viri

Cankar, I. (1920). *Podobe iz sanj*. Nova založba.

Center za jezikovne vire in tehnologije. (b. d.). *Skladenjski razčlenjevalnik za slovenski jezik* [Orodje]. Viri CJVT. <https://orodja.cjvt.si/oznacevalnik/slv/>

Marinčič, K. (2022). *Ženska s srebrnim očesom*. Beletrina.

OpenAI. (b. d.). *ChatGPT (4.0)* [Veliki jezikovni model]. <https://chat.openai.com/>

Prezelj, P. (2023). *Težka voda*. Goga.

Vrščaj, T. (2022). *Na klancu*. Cankarjeva založba.

Literatura

Bajec, A., Kolarič, R., Rupel, M. in Šolar, J. (1956). *Slovenska slovnica*. DZS.

Breznik, A. (1934). *Slovenska slovnica za srednje šole*. Družba sv. Mohorja.

Pogorelec, B. (1955). Sintaktične napake v šolskih nalogah. *Jezik in slovstvo*, 1(6–7), 202–210.

Pogorelec, B. (1972). Dopolnilnik (povedkov prilastek) v slovenski skladnji. *Linguistica*, 12(1), 315–327.

Pogorelec, B. (1975). Dopolnilnik (povedkov) v slovenski skladnji. *Jezik in slovstvo*, 20(5), 120–122.

Toporišič, J. (1969). O stavku, stavčnih členih in razmerju med povedkom in osebkom. *Jezik in slovstvo*, 14(3), 77–85.

Toporišič, J. (1976). *Slovenska slovnica*. Obzorja.

Toporišič, J. (1982). *Nova slovenska skladnja*. DZS.

Toporišič, J. (1984). *Slovenska slovnica*. Obzorja.

Toporišič, J. (2000). *Slovenska slovnica*. Obzorja.

Welke, K. (2007). *Einführung in die Satzanalyse. Die Bestimmung der Satzglieder im Deutschen*. De Gruyter.

Žagar, F. (1975). Stavčna analiza in sinteza. *Jezik in slovstvo*, 20(5), 10–17.